

LUNDS
UNIVERSITET

Blockera eller bemöta

En jämförande textanalys av den svenska statens
åtgärder för att motverka desinformation.

Av: Ester Olsson & Hannah Hall

Abstract

Sverige har under de senaste åren fått utstå desinformation och propaganda från både internationella aktörer, såsom Ryssland, men även icke-statliga aktörer i form av LVU-kampanjen. På grund av dessa påverkansoperationer har den svenska staten behövt tillämpa motåtgärder för att bemöta och motverka spridningen av desinformation i syfte att skydda Sveriges säkerhet. Denna uppsats ämnar att utifrån statliga uttalanden och dokument utföra en jämförande textanalys för att analysera vilka åtgärder den svenska staten har tagit gentemot två olika desinformationskampanjer. De fall som har analyserats är rysk propaganda via tv och radio samt LVU-kampanjen. Åtgärderna som tagits för att motverka desinformationskampanjerna har skiljt sig åt. I fallet med den ryska propagandan har man tagit fram ett lagförslag som möjliggör för ingripande av sändningar av tv, radio och text-tv som kan kategoriseras som en blockeringsstrategi, medan åtgärderna för att motverka LVU-kampanjen har syftat åt att bemöta hotfulla narrativ med korrekt information vilket kan klassificeras som en konfronteringsstrategi. Blockeringsstrategin kan till skillnad från konfronteringsstrategin tolkas som en exceptionell åtgärd som inskränker på yttrandefriheten. Konfrontering kan dock också betraktas som odemokratisk då åtgärderna efterliknar det beteende man menar att motverka.

Nyckelord: Censur, Motåtgärder, Desinformation, Propaganda, Säkerhetisering, Yttrandefrihet.

Antal ord: 9904

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
Innehållsförteckning.....	3
1. Inledning.....	4
2. Empirisk bakgrund.....	5
2.1 Empirisk introduktion.....	5
2.2 Yttrandefrihet och desinformation.....	7
3. Tidigare forskning.....	9
3.1 Propaganda.....	9
3.2 Säkerhetsisering.....	9
3.3 Åtgärder för att motverka desinformation/propaganda.....	10
3.4.1 Blockerandet av mediekkanaler.....	10
3.4.2 Bemötande av desinformation.....	13
3.4 Sammanfattning.....	17
4. Metod och material.....	18
5. Analys.....	19
5.1 Vilka åtgärder har den svenska staten tagit för att motverka rysk propaganda?.....	19
5.2 Vilka åtgärder har den svenska staten tagit för att bemöta “LVU-kampanjen”?.....	24
5.3 Jämförelse av de svenska mot-åtgärderna.....	28
6. Slutsatser.....	32
7. Referenser.....	33
7.1 Böcker och tidskrifter.....	33
7.2 Offentligt tryck.....	33
7.3 Elektroniska källor.....	34

1. Inledning

När Säkerhetspolisen presenterar sin lägesbild för 2023/2024 understryker säkerhetspolischefen, Charlotte von Essen, att de omfattande och komplexa hoten mot Sverige utgörs av både främmande makt samt våldsbejakande extremister och att “det är hög tid att agera och bygga skydd mot hoten och skapa motståndskraft” (By 2024). Sedan den ryska invasionen av Ukraina har det säkerhetspolitiska läget i Sverige drastiskt försämrats vilket resulterat i Sveriges ansökan och ratificering i Nato (Regeringen 2024). Sverige har även sedan augusti 2023 en förhöjd terrorhotnivå som Säkerhetspolisen hänför till “koranbränningarna” samt en cirkulerande beskrivning av Sverige som ett islamfientligt land (Säkerhetspolisen 2023). I samband med det förändrade säkerhetsläget har Sverige de senaste åren även upplevt flera desinformationskampanjer riktade mot nationen som varit ämnade att bl.a. sprida misstro för svenska myndigheter och skapa splittringar mellan allierade (SVT Nyheter 2024: Wikén & Jönsson 2023). Detta inkluderar både rysk propaganda för att sabotera den svenska och finländska Nato-ansökan samt den så kallade “LVU-kampanjen”. Åtgärderna som tagits av den svenska staten för att motverka dessa påverkansförsök har dock skiljt sig åt. Dessa åtgärder inkluderar både bemötande- och informationsåtgärder, som syftar till att konfrontera motpartens narrativ men även stärka samhällets förtroende för statliga myndigheter, samt förslag om att kunna blockera mediekanaler. Syftet med denna studie är således att presentera samt jämföra de åtgärder som Sverige tagit för att motverka desinformationskampanjer riktade gentemot landet utifrån existerande litteratur. Studien ämnar även att diskutera hur hotbildkonstruktionerna kring kampanjerna påverkat dessa åtgärder samt analysera hur åtgärderna förhåller sig till yttrandefriheten. Uppsatsen ämnar att svara på följande frågeställningar:

- Vilka åtgärder har den svenska staten tagit för att motverka propaganda och desinformation riktat mot landet?
- Hur kan den svenska statens konstruktion av desinformationskampanjerna som säkerhetshot tolkas påverka vilka motåtgärder som har vidtagits?
- Hur förhåller sig dessa åtgärder till yttrandefriheten?

2. Empirisk bakgrund

2.1 Empirisk introduktion

Sedan krigsutbrottet i Ukraina och den svensk/finska Nato ansökan har Ryssland fört stora mängder propaganda kring Ukraina, Nato och Sverige för att försöka påverka både civilbefolkningen och beslutsfattare (Åkerman 2022). Ett återkommande tema i dessa kampanjer är hur länder som kritiserar Ryssland stämplas som nazister. Till exempel anklagade ryska medier svenskar som stupat i kriget i Ukraina för att vara nazister på affischer utanför den svenska ambassaden i Moskva samtidigt som det svenska stödet till Ukraina jämförs med svenskt samarbete med Nazityskland i ett försök att misskreditera och väcka missnöje gentemot Sverige (Norbergh 2023). Även den svensk/finska Nato-ansökan har i rysk media jämförts med att "utvidga det tredje riket" (Carlsson Tenitskaja 2022). En före detta överste och medlem i det ryska försvarsministeriets råd har även i media påstått att Sverige och Finland tvingas gå med i alliansen av USA och inte har en fri vilja (Kerpner 2022). Propagandan har även bestått utav påståenden om att ett natomedlemskap inte är gynnsamt för varken Sverige eller Finland samt att det ryska hotet är överdrivet i Sverige vilket beror på så kallad "russofobi" (Carlsson Tenitskaja 2022).

I mars 2022 avslöjade Dagens Nyheter att ryska tv-kanaler sände propaganda via svenska satelliter till Baltikum och att de baltiska länderna vid flera tillfällen vänt sig till svenska myndigheter för att få kanalerna nedstängda då de varken lyder de programkrav som finns i de baltiska länderna eller EU-direktiven. Myndigheten för press, radio och tv, MPRT, har dock inte kunnat vidta några åtgärder gentemot programmen eftersom svensk lagstiftning enbart kräver tillstånd för sändningar genom marknätet och inte för satellitsändningar (Nyman et al. 2022). Senare under 2022 kom däremot ett beslut om att tillsätta en utredning för att kartlägga möjligheterna till sådana åtgärder vilket motiverades med att Sverige behöver regler som kan motverka otillbörlig informationspåverkan. Generaldirektören för MPRT poängterar att risken med nuvarande lagstiftning är att utländska aktörer specifikt söker sig till Sverige på grund av att lagstiftningen inte är tillräckligt restriktiv (Svenberg 2022).

Som konsekvens av de ryska påverkansoperationerna kring kriget i Ukraina och flera medlemsländer beslutade EU i december 2022 att blockera ett antal Kreml-stödda

mediekanaler från att sända inom EU. Sanktionerna innefattar alla sändnings- och distributionssätt i eller riktade till EU:s medlemsländer och inkluderar därmed både kabel, satellit, internetprotokoll-tv, plattformar och appar (Cabrera Blázquez 2022;8). Sanktionerna motiveras med att dessa medier under direkt eller indirekt kontroll av den ryska federationens ledning systematiskt utfört internationella kampanjer med desinformation, informationsmanipulering och förvrängning av fakta. Man understryker att dessa kampanjer utgör ett betydande och direkt hot mot EUs allmänna ordning och säkerhet, och är avgörande i framförandet av stöd för aggressionen mot Ukraina och destabiliseringen av dess grannländer (ibid;8-9).

Även icke-statliga aktörer har under de senaste åren fört propaganda gentemot Sverige. Den så kallade "LVU-kampanjen" beskrivs i en rapport av Försvarshögskolan som en av de största påverkanskampanjerna som någonsin utförts gentemot Sverige. Kampanjen riktar sig mot den svenska socialtjänsten och Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och omfattar bl.a. narrativ om att socialtjänsten kidnappar barn, att barn som omhändertas utsätts för psykiskt- och sexuelltvåld, att socialtjänsten särskilt riktar in sig på barn med utländsk påbrå och muslimsk trosuppfattning samt att detta är en typ av assimileringstrategi. Till följd av den otillbörliga informationspåverkanskampanjen har det förekommit hat och hot gentemot socialstyrelsen och enskilda socialsekreterare, samt uppmaningar om våld och terrorattentat (Ranstorp & Ahlerup 2023;2).

Till en början fördes dessa narrativ av enstaka aktörer i Sverige som anordnade ett antal manifestationer i svenska städer varpå sedan en facebookgrupp samt en förening etablerades för att diskutera samt anordna demonstrationer mot Socialtjänsten i Sverige (Ranstorp & Ahlerup 2023;41-43). Kampanjen plockades sedan upp av flera utländska aktörer som bidrog till att etablera kampanjen internationellt genom att sprida de berättelser och filmer som svenska aktörer delat i bl.a. Facebookgruppen (ibid;176). I och med kampanjens internationella spridning påvisar rapporten att aktörer med kopplingar till radikalislamistiska och våldsbejakande miljöer främjat och bidragit till att sprida vidare desinformationen för att skapa misstro för svenska myndigheter (ibid;2).

I rapporten betonar man dock att desinformationskampanjen inte uppstått i ett vakuum utan att både svenska och internationella aktörer strategiskt utnyttjat rådande sårbarheter och konfliktytor i det svenska samhället för att främja ett strategiskt narrativ som underminerar den svenska staten (Ranstorp & Ahlerup 2023;194). De aktörer som har uppvisat en anknytning till de radikalislamistiska miljöerna antas deltagit och spridit kampanjen eftersom narrativen kring LVU och Socialtjänsten som cirkulerade i Sverige överensstämmer med de övergripande strategiska narrativ som ofta används inom dessa miljöer, nämligen att västerländska samhällen förtrycker och diskriminerar muslimer och bedriver en kamp mot islam (ibid;180).

2.2 Yttrandefrihet och desinformation

Åtgärderna för att motverka desinformation kan i vissa fall innebära ett intrång på yttrandefriheten. I Sverige är yttrandefriheten grundlagsskyddad och innebär att individer har rätt att uttrycka sin åsikt i radio, tv och på internet samt att myndigheter inte får förhandsgranska eller censurera dessa åsikter. Yttrandefrihetsgrundlagen har dock ett antal begränsningar där t.ex. förtal och hets mot folkgrupp är klassificerade som yttrandefrihetsbrott (Riksdagen 2023). Enligt Myndigheten för psykologiskt försvar är ett samhälle med stark yttrandefrihet särskilt sårbart för desinformation. Myndigheten menar att främmande makt kan utnyttja att information går att spridas på ett enkelt och snabbt sätt för att sprida vilseledande information och påverka ett lands befolkning (MPF 2024).

Yttranden som utgör en desinformationskampanj är i första hand skyddade under opinionsfriheterna, även om de kan tolkas som kritiska, kränkande, störande eller skadliga för staten, myndigheter eller enskilda (Andersson 2023;38). Yttrandefriheten förbjuder således myndigheter att på förhand granska eller hindra spridning av skyddade medier. Detta medför att myndigheter endast får vidta bemötandeåtgärder efter att desinformationen spridits, dvs. att i efterhand klargöra felaktigheter i enskildas eller mediers uttalanden och framföra korrekt information (ibid;38,61). Uttalanden som innebär ett yttrandefrihetsbrott och därmed exkluderas från skydd kan utgöra grund för bemötandeåtgärder i form av åtal men även detta får endast utredas i efterhand (ibid;61). Informationsåtgärder kan dock tas både i förebyggande syfte och i efterhand. Förebyggande informationsåtgärder kan inkludera att proaktivt informera om myndighetens verksamhet eller tillämplig lagstiftning för att förhindra att falsk eller vilseledande information får spridning. Informationsåtgärderna får

dock inte uppfattas hindrande eller utgöra påtryckningar angående publicistiska beslut (ibid;61-62).

FN förespråkar i första hand ett “främja och skydda” tillvägagångssätt istället för att göra intrång på individers yttrandefrihet samt frihet att söka, ta emot och förmedla information för att motverka desinformation. FN rekommenderar att stater maximerar transparens och tillgång till information för att stärka samt främja förtroende för statliga institutioner och processer. Man understryker även att stater bör uppmuntra allmänhetens deltagande för att möjliggöra meningsfulla dialoger och debatter. Organisationen poängterar dock att de mest allvarliga formerna av desinformation kan behöva bekämpas med hjälp av restriktioner som kan inskränka yttrandefriheten. Dessa begränsningar ska endast användas i undantagsfall och ska (1) föreskrivas i lag, (2) vara nödvändiga för att skydda enskildas friheter eller nationell säkerhet och (3) vara proportionerliga (United Nations).

3. Tidigare forskning

Nedanstående litteraturöversikt avser att presentera ett antal teorier och modeller som kan användas för att förstå varför och hur stater motverkar desinformation/propaganda. Inledningsvis förtydligas vad propaganda är och till vilket syfte det används. Därefter presenteras säkerhetiseringsteorin som förklarar hur något omvandlas till ett hot som därmed måste åtgärdas. Slutligen återges ett antal modeller över vilka strategier som stater kan använda för att motverka desinformation/propaganda samt den kritik som framförts kring de olika tillvägagångssätten.

3.1 Propaganda

Lasswell beskriver i boken *Propaganda Technique In The World War* att syftet bakom propaganda är att få en viss publik att tro på ett budskap som kan legitimera en handling eller fenomen (Laswell 2013;77). Propagandans fyra huvudmål beskrivs enligt Lasswell vara att (1) mobilisera hat gentemot fienden, (2) bevara allierades vänskap, (3) bevara vänskapen och om möjligt samarbeta med neutrala aktörer och (4) demoralisera fienden (2013;195). Det första huvudmålet syftar till att skapa ett hat bland befolkningen eller gruppen gentemot fienden och att framställa fienden som en hotfull och satanistisk angripare (ibid;195). Det andra målet handlar om att bevara vänskapen med allierade för att upprätthålla en solid front mot fienden medan det tredje målet handlar om att bevara vänskapen och om möjligt samarbeta med neutrala aktörer (ibid;196). Till sist syftar det fjärde huvudmålet till att demoralisera fienden och för att attackera deras stridsvilja (ibid;196).

3.2 Säkerhetisering

Barry Buzan och Köpenhamnsskolans teori gällande säkerhetisering grundar sig i en vidgad syn på säkerhet och olika typer av hot (Buzan 1997;13). Själva teorin syftar till att beskriva hur frågor blir säkerhetspolitiserade när politiker eller beslutfattare börjar tala om dem i termer av existentiella hot gentemot ett visst objekt (ibid;13-14). När ett visst objekt ställs inför ett visst hot legitimeras så kallade 'nöd-åtgärder' eller exceptionella åtgärder för att kunna hantera sådana hot. Den säkerhetspolitiska frågan eller hotet som kräver en viss typ av exceptionell åtgärd lyfts från den "normala" nivån av politik till en nivå av så kallad 'panikpolitik' (ibid;14). Genom att omvandla diskursen kring en viss fråga och ge den en viss

prioritet och överordnad som säkerhetsfråga, legitimeras de extraordinära åtgärder som annars inte hade varit acceptabla att applicera (ibid;14).

3.3 Åtgärder för att motverka desinformation/propaganda

3.4.1 Blockerandet av mediekanaler

Hellman och Wagnsson utvecklar i artikeln “How can European States Respond to Russian Information Warfare? An Analytical Framework” en modell för vilka strategier som demokratiska stater kan använda för att motverka desinformation och samtidigt bibehålla sin status som demokratiska länder. Modellen består av fyra strategier: blockera, konfrontera, naturalisera och ignorera (Hellman & Wagnsson 2017;153). Utav de fyra tillvägagångssätten klassificerar forskarna blockeringsstrategin som den mest problematiska utifrån hur den korrelerar med demokratiska värdegrunder då den involverar censur och avser att kontrollera spridandet av idéer i samhället (ibid;164). Blockering är en defensiv strategi som till skillnad från konfrontering inte aktivt projicerar kontra-narrativ som respons till den desinformation som sprids utan lägger istället vikten vid restriktioner och kontrollåtgärder bestående av att selektivt blockera viss information (ibid;161). Strategin kritiserar då den kan tolkas gå emot värden om ett fritt och öppet samhälle och liknar de strategier som används av auktoritära stater. Blockering, filtrering och undanröjning av material kan också anses inskränka på yttrandefriheten (ibid;162).

I artikeln “Censorship as a Tool Against State Disinformation: The Freedom of Expression Implications of the Russian-Ukrainian War” utreder András Koltay EU:s sanktioner mot ryska mediekanaler och dess konsekvenser för yttrandefriheten (2023;3). EU-sanktionerna kan enligt Hellman och Wagnssons modell kategoriseras som en blockeringsstrategi då EU-rådet, som tidigare nämnt, förbjudit ett antal ryska mediekanaler och blockerat dess sändningar inom medlemsländerna (ibid;5). Kritiken som riktas mot blockeringen utgörs framförallt av att det innebär en inskränkning av yttrandefriheten och att man genom sanktionerna förhindrar europeer från att ta del av information vilket kan påverka den fria åsiktsbildningen. Samtidigt begränsar sanktionerna även journalisters och forskares tillgång till de ryska narrativen som kan vara av stort intresse både att rapportera samt att forska om (ibid;24). Schweiz som valt att inte blockera ryska mediekanaler motiverar beslutet med att civilbefolkningen, beslutsfattare och journalister har ett legitimt intresse av att bilda sig en

uppfattning av de ryska narrativen och menar att förbjudandet av medierna hindrar befolkningen och media att utveckla en motståndskraft gentemot propaganda (ibid;25).

Ytterligare kritik kring EU-sanktionerna grundar sig enligt Koltay i att varken desinformation eller propaganda är olagligt i sig och skyddas till viss del under yttrandefriheten och att det för att kunna vidta begränsande åtgärder måste finnas legitima grunder för detta (2023;17-16). Kritiker till sanktionerna menar således att EU:s resonemang om att den ryska desinformationen är ett hot mot den allmänna ordningen och unionens säkerhet är vagt. Kritiker understryker att det finns mycket begränsad information om de ryska mediernas spridning samt genomslag och att det därför inte finns indikatorer på att de faktiskt utgör ett allvarligt hot gentemot medlemsstaterna (ibid;19,21). Norge som valt att inte blockera ryska mediekanaler motiverar beslutet med att man inte anser att tröskeln för att inskränka yttrandefriheten är nådd eftersom de ryska mediekanalerna inte utgör ett hot mot grundläggande samhällsfunktioner i Norge och att det norska samhället är kapabla att motstå rysk påverkan (ibid;10).

En central fråga som både Hellman och Wagnsson samt Koltay behandlar är hur demokratiska länder ska bekämpa propaganda utan att förlora sin status som demokratiska stater som inte använder sig av sådana metoder och såsom en talesperson från Kreml uttrycker det "trampa på sina egna ideal" (Hellman & Wagnsson 2017;153: Koltay 2023;26). Corneliu Bjola menar att det etiska dilemmat handlar om att konfrontera desinformation utan att förlora "the moral high ground". Bjola hävdar således att den etiska lösningen till att bemöta desinformation är att bibehålla moralisk auktoritet. Moralisk auktoritet leder enligt Bjola till att ens narrativ får prioritet hos andra medan en brist på moralisk auktoritet gör en sårbar för anklagelser om att man förstärker propaganda istället för att bekämpa den (2018;306). Bjola lyfter tre överväganden som utgör potentiella källor till moralisk auktoritet: (1) om aktören på ett övertygande sätt kan bevisa att man har skadats till följd av desinformationen, (2) om aktören har befogenhet och resurser att vidta motåtgärder och kan göra detta med integritet samt på ett effektivt sätt och (3) om aktörens reaktion är lämplig i förhållande till de kontextuella omständigheterna, dvs. är proportionerliga (ibid;307-312).

Bjola understryker att staten måste bevisa att man har skadats till följd av desinformation som sprids för att kunna bibehålla moralisk auktoritet och för att motåtgärderna ska upplevas moraliska/etiska. Vad som räknas som skada är dock mycket debatterat (Bjola 2017;308). Detta kan till exempel urskiljas i Koltays utredning av EU-sanktionerna där han presenterar de motsättningar som finns gällande vilket hot den ryska propagandan verkligen utgör gentemot medlemsländerna (Koltay 2023;21-22). Liket EU-sanktionerna började Ukraina efter annekteringen av Krim blockera ryska och pro-ryska kanaler från att sändas inom landet. I en enkätundersökning av Szostek och Orlova utreder man vilket hot ryska mediekanaler verkligen utgör gentemot den ukrainska befolkningen och utvärderar motiveringen bakom sanktionerna. Studien ämnar att utreda om användandet av de förbjudna ryska mediekanalerna är associerade med lägre stöd för fundamentala värden enligt Ukrainas konstitutionella ordning och nationella identitet samt felaktiga uppfattningar om verkligheten (Szostek & Orlova 2024;83). Resultaten från studien visade på att användandet av de förbjudna mediekanalerna var förknippat med värderingar och verklighetsuppfattningar som är problematiska för Ukrainas säkerhet. Detta inkluderade bl.a. ett lägre stöd för demokrati och lägre stolthet över sitt land samt en högre tro på homofobisk och antiliberal desinformation och en ovilja att tro på påståenden om rysk aggression (ibid;99-100). Szostak och Orlova drar därmed slutsatsen, även om studien inte kan bekräfta ett orsakssamband, att de ryska mediekanalerna hotar utvecklingen av demokrati i Ukraina genom att försvaga allmänhetens stöd för demokrati, förvränga verklighetsuppfattningar samt försvaga den moral som krävs för att bygga upp ett motstånd och försvar för landet vid ett fysiskt angrepp. Forskarna menar därför att det finns både ett demokratiskt- och säkerhetsmässigt motiv för blockeringen av mediekanalerna (ibid;101-102).

Szostak och Orlova understryker dock i studien att stater bör vara restriktiva med att använda sig av sanktioner och blockerande av medier då strategin kan innebära inskränkningar i yttrandefriheten (2024;82). Forskarna problematiserar även vad det är som gör en mediekanal till ett nationellt säkerhetshot och poängterar att en informationskälla som av en aktör betraktas som ett hot kan av andra utgöra en legitim aktör i en politisk debatt (ibid;83). Mediekanaler måste inte sprida felaktig eller vilseledande information eller bryta lagar för att klassificeras som ett säkerhetshot, även material som utmanar en stats strategiska narrativ

eller kritiserar etablerade värderingar eller nationella identiteter kan uppfattas som hotfulla (ibid;84-85).

3.4.2 Bemötande av desinformation

Alicia Kearns hävdar att digitaliseringen har förändrat möjligheterna för extremister att sprida sina budskap, radikalisera, rekrytera medlemmar och utföra terrorhandlingar (Kearns 2019;99). Tidigare har inflytande över människor och befolkning främst utförts av stater, media eller terrorgrupper, men den digitala utvecklingen har öppnat upp för en annan typ av inflytande från enskilda aktörer och individer (ibid;99-100). Hur stater ska hantera dessa hybrida och digitala hot från extremister beskriver Kearns genom åtta tillvägagångssätt:

1. End copy-cat counter approach

Denna motåtgärd syftar till att inte endast radera eller ta bort extremisters konton, utan även infiltrera deras kommunikationskanaler med korrekt information och motbudskap för att underminera deras rekryteringsförmåga och trovärdighet (ibid;106).

2. Reactive narrative teams

För att hindra att människor blir radikaliserade av terrororganisationer kan hashtaggar med motbudskap och information om radikalisering vara en användbar motåtgärd för att förhindra eventuell radikalisering, speciellt efter terrorattentat då många människor rör sig i onlineforum eller på internet för att få reda på information om händelsen (ibid;107-108).

3. Native narratives

Regeringar och organisationer behöver skapa och sprida sina egna "inhemska narrativ" för att motarbeta och motverka budskap för att på så sätt kunna uppehålla ett fortsatt stöd och förtroende hos befolkningen (ibid;108-110).

4. Credible voices

Genom att använda sig av trovärdiga röster inkluderas och uppmärksammas flera olika perspektiv vilket kan framkalla meningsfulla diskussioner i samhället som kan motarbeta extremisternas budskap och främja kritiskt tänkande (ibid;110-112).

5. Non-securitised engagement

Syftet med en "icke-säkerhetiserad" metod eller motåtgärd är att främja samtal och dialog mellan allmänheten och regeringen gällande frågor om våldsbejakande

extremism och terrorism. Att inkludera allmänheten i dessa frågor kan bidra till ett ökat eller fortsatt förtroende för regeringen (ibid;112-115).

6. Deployment of everyday foot-soldiers

Den civila befolkningen blir genom den digitala utvecklingen allt mer en del av den hybrida krigföringen samt att hybridkrigföringen i sig blir allt mer demokratiserad. I och med att allmänheten blir en del av hybridkrigföring behöver regeringar och organisationer anpassa sig och informera allmänheten för att vinna stöd och förtroende (ibid;115-117).

7. Take a steer from hybrid warfare

I och med den digitala hybrida krigföringen, måste organisationer och regeringar bli bättre på att bekämpa, hindra och identifiera desinformation och propaganda, genom att ta lärdom från tekniker och metoder som används inom hybridkrigföring (ibid:117-118).

8. Embedding strategic communications into institutional responses

Till sist så anser Kearns att regeringar och internationella organisationer behöver utveckla en arbetsmodell där de kan bemöta och svara på våldsbejakande extremism och hybrida hot i samband med den digitala utvecklingen. (ibid;118-119).

Även andra forskare, såsom Henschke och Reed, lyfter fram åtgärder för att bemöta propaganda från extremister på nätet. Forskarna belyser att extremister under de senaste åren sprider propaganda online för att kunna rekrytera fler medlemmar till deras nätverk vilket stater behöver verktyg för att kunna bemöta, men det kommer inte utan etiska utmaningar (Henschke & Reed 2021;2). Forskarna presenterar fem åtgärder som stater kan vidta:

1. Disruption

Syftet med "disruption" eller "störning" är att minska tillgång till propagandan som sprids av extremister genom att bekämpa propagandan vid dess källa (ibid;5).

2. Redirection

Istället för att blockera eller filtrera innehåll omdirigeras användare på internet som söker efter våldsamt och extremistiskt material. Annonser eller reklamslag som för med sig ett annat narrativ form av motberättelser anses vara ett sätt att fånga upp de personer som söker efter extremistiskt och våldsamt material (ibid;7).

3. Counter-messaging

Motbudskaps-kommunikation syftar till att skapa och sprida meddelanden som motverkar effekterna av extremistisk propaganda. Sådana typer av kommunikationskampanjer kan delas upp i tre kategorier:

- Regeringens strategiska kommunikation fokuserar på att öka medvetenheten om vad regeringen gör och att korrigera desinformation.
- Alternativa narrativ, för att underminera våldsamma extremistiska narrativ med positiva budskap om social inkludering.
- Kontramotberättelser, för att avkonstruera, misskreditera och avmystifiera de våldsamma extremisternas narrativ (ibid;7).

4. One-to-one dialogue

Den fjärde åtgärden riktar sig direkt till kända extremister och handlar om att skapa en dialog med dem i ett så kallat "one-to-one" samtal online. Syftet är att skapa ett utrymme för att konfrontera extremister om deras övertygelser och få dem att ifrågasätta sin egen världsbild (ibid;8-9).

5. Education and Media Literacy

Mediekunskap är avsedd att stärka användarna om var de är, vem de är och hur de bäst ska agera i förhållande till online-utmaningar. Exempelvis hur man ska kunna stå emot och upptäcka värvningsförsök genom propaganda från extremister (ibid;9-10).

Henschke och Reed belyser även de etiska dilemman som kan uppstå i koppling till de presenterade åtgärderna. Den etiska problematiken grundar sig i frågan om vad som anses vara extremistiskt material och vem det är som bestämmer vad som är extremistiskt (ibid;11,15). Henschke och Reed påpekar att många av de motåtgärder som ska motverka den extremistiska propagandan syftar till att ändra människors övertygelser och att detta kan bli en form av manipulation eller hjärntvättning. Forskarna lyfter även två frågor som uppstår i samband med detta; bör motåtgärderna syfta till att förändra människors hjärta och sinne och vem har den moraliska auktoriteten att göra det? (ibid;21-22).

Ovanstående metoder och åtgärder kan liknas med en konfronterande, naturaliserande och ignorerande strategi utifrån Hellman och Wagnssons modell för hur stater kan motverka och bemöta desinformation. Konfrontation är en offensiv strategi där man aktivt projicerar mot-narrativ som är menade att konfrontera falska bilder samt avslöja lögnar bland de

narrativ som sprids av motparten (Hellman & Wagnsson 2017;158-159). Denna metod kan jämföras med bland annat “end copy-cat counter approach”, “reactive narrative teams” och “counter-messaging”. En konfronterande strategi kan dock kritiseras på så sätt att den liknar den typen av beteende som man vill motverka och kan därmed anses vara olämplig för demokratiska stater att tillämpa. Hellman och Wagnsson understryker även att nackdelen med en konfronterande strategi är att man aktivt belyser skillnaderna mellan aktörerna vilket kan förvärra spänningarna med motparten samt motverka dialog (ibid;158-159). Naturalisering innebär till skillnad från konfrontering att man projicerar sitt eget fördelaktiga narrativ utan att besvara eller konfrontera motpartens narrativ (ibid;160). Detta kan jämföras med både “native narratives”, “redirection” och till viss del “counter-messaging”. En ignorerande strategi varken belyser eller bemöter de falska narrativ som sprids. Istället grundas strategin på allmänhetens och det demokratiska samhällets förmåga att motstå påverkan från utländska aktörer och innebär ett aktivt stärkande av det civila samhället och medborgarnas inflytande. Strategin kan även innebära att informera individer samt yrkesverksamma inom känsliga branscher hur man kritiskt hanterar information (ibid;162). Denna strategi kan jämföras med “non-securitised engagement” och “education and media literacy”. En ignorerande strategi är enligt Hellman och Wagnsson den strategi som är mest förenlig med demokratiska värden eftersom den möjliggör för ett fritt flöde av idéer (ibid;165).

Slutligen presenterar Taylor en syn på demokrati och propaganda som kan användas som ett sätt att bemöta och motverka propaganda. Taylor hävdar att demokratier ofta inte vill kännas vid att deras arbete kan benämnas som propaganda vilket Taylor menar baseras på en slags myt att propaganda endast innebär osanning (2002;437). Taylor anser att regeringar borde använda sig av en form av ‘demokratisk propaganda’ eller ‘strategisk kommunikation’ för att projicera en sannare bild än den som ges i media, då han anser att lögn är kontraproduktiva. Regeringar behöver “förklara sig själva” och genomföra internationella informationskampanjer för att skapa en mer välbalanserad bild av sig själva men också för att säkerställa att det är deras “sanning” som etableras som den riktiga sanningen (ibid;439). Genom att sprida “sin sanning” säkerställer regeringen “vilka de egentligen är” internationellt och kan på så sätt slå håll på de anklagelser eller propaganda som sprids gentemot dem (ibid;440).

3.4 Sammanfattning

Ovanstående litteratur skapar ett mångsidigt teoretiskt ramverk som kan användas för att utifrån flera olika perspektiv analysera och jämföra svenska åtgärder gentemot desinformation. Genom att applicera de olika modellerna och strategierna på det empiriska materialet ämnar analysen att kartlägga och kategorisera de svenska motåtgärderna samt analysera hur dessa kan kritiserars utifrån hur de förhåller sig till yttrandefriheten. Genom att applicera säkerhetsiseringsteorin på analysmaterialet studeras även hur desinformationskampanjerna konstruerats som säkerhetshot och hur detta kan tolkas inverka på vilka åtgärder man valt att tillämpa på vardera fall.

Den presenterade litteraturen gällande motverkande åtgärder för desinformation och propaganda utgår utifrån åtgärder tagna av bl.a. EU samt olika länders myndigheter, som till exempel Ukraina. Denna studie ämnar att komplettera existerande litteratur med ett svenskt perspektiv och de åtgärder som är möjliga att vidta inom svensk lagstiftning för att motverka och bemöta desinformation/propaganda.

4. Metod och material

För att kunna besvara frågeställningen utförs en jämförande textanalys av de motverkande åtgärder som tagits av den svenska staten i två olika fall av desinformation som riktats mot Sverige under de senaste åren. De två fallen av desinformation har valts ut eftersom de bemötts med olika motverkande åtgärder samt att fallen möjliggör för flera olika infallsvinklar och perspektiv. Den ryska propagandan riktad gentemot Sverige har utförts av en statlig aktör och fokuserar på propaganda som kommuniceras genom tv och radio medan LVU-kampanjen utförts av icke-statliga aktörer, däribland extremistislamistiska grupper, och som främst cirkulerat på sociala medier.

Uppsatsen kan tolkas ta en så kallad “förstå-ansats” då studien syftar till att kategorisera de åtgärder den svenska staten tagit för att motverka propaganda och desinformation riktad mot landet för att kunna skapa en djupare förståelse för hur motåtgärderna förhåller sig till yttrandefriheten samt hur konstruktionen av desinformationkampanjerna som säkerhetshot har påverkat utformandet av åtgärderna. Således kan undersökningen tolkas vara interpretivistiskt inriktad (Lamont 2015;18,38).

Det empiriska materialet består av förstahandskällor i form av offentliga handlingar från den svenska regeringen och berörda myndigheter. För att analysera åtgärderna gentemot den ryska propagandan används SOU:n “Sveriges säkerhet i etern” som överlämnades till kulturministern under hösten 2023 och som utreder möjligheter för ingripande mot sändningar av tv och radio med hänsyn till rikets säkerhet. I analysen används även det kommittédirektiv som fastslog att den förutnämnda utredningen skulle utföras samt det tilläggsdirektiv som utökade utredningens uppdrag. För åtgärderna som riktats gentemot LVU-kampanjen används i analysen en presentation av Socialstyrelsen som redogör för de åtgärder som myndigheten tagit för att motverka desinformationen gällande LVU. Ett pressmeddelande från regeringen används också och beskriver Socialstyrelsens förstärkta uppdrag att motverka ryktesspridning och desinformation om Socialstyrelsen till följd av LVU-kampanjen. Detta kompletteras även med en rapport framtagen av Försvarshögskolan, på uppdrag av Myndigheten för psykologiskt försvar, som redogör för LVU-kampanjens uppkomst och utveckling.

5. Analys

5.1 Vilka åtgärder har den svenska staten tagit för att motverka rysk propaganda?

Till följd av det tidigare nämnda avslöjandet, att Ryssland via svenska satellitupplänkar sändt program till de baltiska länderna, vars innehåll inneburit ett hot mot ländernas allmänna ordning och säkerhet, fick en särskild utredare under 2022 i uppdrag att föreslå regler för ingripanden mot sändningar av radio och tv via satellit med hänsyn till Sveriges säkerhet (SOU 2023:63;193; Dir. 2022:81;1). Uppdraget utökades sedan 2023 för att även föreslå när och hur liknande ingripanden ska kunna göras mot sändningar via marknätet och huruvida sådana tillstånd ska kunna återkallas på grund av yttrandefrihetsbrott (Dir. 2023:39;1-2). Utifrån nuvarande lagstiftning finns det ingen möjlighet att utifrån radio- och TV-lagens regler hindra fortsatt sändning av program via satellit på grund av sändningsinnehållet då det till skillnad från sändningar via marknätet inte krävs tillstånd (SOU 2023:63;193). När det gäller sändningar via marknätet kan tillstånd för att sända närradio och kommersiell radio återkallas vid yttrandefrihetsbrott. Detta gäller dock inte för tv eller sökbar text-tv som endast kan återkallas vid väsentliga överträdelser av villkor som tillståndet förenas med eller väsentliga överträdelser av vissa programrelaterade regler (ibid;193-194). Utgångspunkten för utredningen är att det på grund av det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sverige och de hybrida hot som landet utsätts för krävs regler för att kunna göra ingripanden med hänsyn till rikets säkerhet mot både sändningar via marknätet och satellit (ibid;151,193).

Utredningen föreslår följaktligen att man bör införa tillståndsplikt även för satellitsändningar av radio, tv och sökbar text-tv och att satellitsändningar därmed inordnas under samma tillståndssystem som marksändningar (SOU 2023:63;12). Utredaren påpekar att införandet av tillståndskrav i sig inte stärker skyddet för Sveriges säkerhet men att det försvårar för aktörer vars målsättning är att sända innehåll som strider mot reglerna (ibid;204). Utredningen föreslår utöver tillståndsplikt att yttrandefrihetsbrott bör införas som återkallelsegrund för tillstånd för både sändningar via marknätet och satellit. Detta inkluderar dock endast vissa av yttrandefrihetsbrotten, t.ex. uppvigling, uppror och ryktesspridning till fara för rikets säkerhet, vilka anses vara av tillräckligt allvarligt slag att de i syfte att stärka skyddet för Sveriges säkerhet bör kunna resultera i en återkallelse av sändningstillstånd (ibid;222,225).

Reglerna kring yttrandefrihetsbrotten är dock inte tillämpliga för utländska programleverantörer, som inte är etablerade i någon EES-stat, som sänder program via svensk satellit men som inte är avsedda att tas emot i Sverige (ibid;217). På grund av detta föreslår utredningen att en väsentlig överträdelse av 5 kap § 14 i Radio- och TV-lagen, som fastställer att sådana program inte får uppmana till terroristbrott, våld eller hat, uppvigling eller hets mot folkgrupp eller offentlig uppmaning till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, införs som ny återkallelsegrund för satellitsändningar av ovannämnda leverantörer (ibid;217-218). Utan sådana ändringar menar utredningen att man skapar en lucka i tillståndssystemet för aktörer utanför EES att använda svenska satelliter för att sända otillåtet innehåll då man får begränsade möjligheter att hindra fortsatt sändning (ibid;244).

Förslagen som utredningen föreslår kan betraktas som en förberedande åtgärd för att ha möjlighet att implementera en blockeringsstrategi utifrån Hellman och Wagnssons modell (2017;161). Förslagen innebär en utökad möjlighet att ingripa mot och hindra fortsatt sändning av program som anses utgöra ett hot gentemot Sveriges säkerhet och innebär således en utökad möjlighet att blockera inflödet av information från särskilda medietjänster. Åtgärderna innebär att programleverantörerna kommer behöva förhålla sig till och anpassa sitt innehåll efter särskilda tillståndsvillkor och programrelaterade villkor samt att det förbjuds att sända innehåll som innebär ett yttrandefrihetsbrott. Införandet av tillståndsplikt samt yttrandefrihetsbrott som återkallelsegrund för sändningstillstånd innebär följaktligen att sändningar utan tillstånd blir otillåtna och att åsiktsyttranden som, utifrån regleringen kring yttrandefrihetsbrott, medför fara eller skada för Sveriges säkerhet eller statskick förbjuds i tv, radio och sökbar text-tv (SOU 2023:63;204,253). I likhet med Hellman och Wagnssons (2017) allmänna kritik gentemot en blockeringsstrategi kan förslagen kritiseras utifrån att den inskränker på yttrandefriheten och innebär censur och därmed inte överensstämmer med demokratiska värden.

I direktivet för utredningen understryker man att mediernas frihet och mångfald är av grundläggande betydelse och att skyddet för yttrande- och informationsfriheten därför nogra ska beaktas i utredningsarbetet (Dir. 2022:81;6). För att inte inskränka den grundläggande principen i YGL om förbud mot censur och andra hindrande åtgärder betonar man att utredningens förslag endast får möjliggöra ingripanden i efterhand, dvs. att inget material

hindras från att sändas men att programmen på grund av dess innehåll i efterhand kan blockeras (ibid;5). Följaktligen innehåller förslagen inga proaktiva åtgärder. Sändningstillstånden kan utifrån förslagen endast återkallas i efterhand. När det gäller återkallelse på grund av väsentliga överträdelser av regler och villkor prövas detta av MPRT och kan sedan överklagas i förvaltningsrätten medan återkallelse vid allvarligt missbruk av yttrandefriheten prövas av Justitiekanslern i allmän domstol (SOU 2023:63;214). Utredningen menar således att förslagen om återkallelse av sändningstillstånd är omgärdade av rättssäkerhetsgarantier som säkerställer skydd för yttrande- och informationsfriheterna och belyser vikten av att inte censurera media leverantörer (ibid;206). På så sätt kan utredningen tolkas möta Hellmans och Wagnssons (2017) kritik kring blockeringsstrategin då förslagen anses ha en tydlig förankring till demokratiska processer som värnar om yttrandefriheten.

Utifrån Bjolas (2018) resonemang om hur stater på ett etiskt försvarbart sätt ska bemöta desinformation kan införandet av tillståndsplikt samt yttrandefrihetsbrott som grund för återkallelse av tillstånd tolkas stärka Sveriges moraliska auktoritet. Som tidigare nämnt prövas en återkallelse av tillstånd, på basis av yttrandefrihetsbrott, i domstol som ska beakta att yttrandefriheten är grundläggande i ett fritt samhälle. Utredningen understryker även att de yttrandefrihetsbrott som ingår i förslaget avser handlingar som kan eller är ägnade att medföra fara eller skada för Sveriges säkerhet eller statsskick vilket på så sätt fastställer den skada som programmet innebär (SOU 2023:63;214). En fällande dom avseende ett yttrandefrihetsbrott ska dock inte per automatik leda till återkallelse av sändningstillstånd. Domstolen ska därutöver göra en avvägning huruvida yttrandefrihetsbrottet utgör ett “allvarligt missbruk” av yttrandefriheten varpå endast då programmet får blockeras vilket pekar på att man sätter en förhållandevis hög tröskel för den skada som kan leda till en återkallelse (ibid;14). Förslagen inkluderar som ovan nämnt inte heller alla yttrandefrihetsbrott utan endast dem som man anser har en tillräckligt tydlig koppling till rikets säkerhet. Utredningen lyfter specifikt fram uppvigling som kan innebära uppmaning till allvarlig brottslighet t.ex. terroristbrott eller folkmord (ibid;225-226). På så sätt kan lagstiftningen tolkas som både ändamålsenlig och proportionerlig till gärningen då endast de yttrandefrihetsbrott som anses utgöra ett tillräckligt allvarligt hot mot Sveriges säkerhet kan resultera i blockerandet av ett program. Därutöver innebär tillståndsplikten att Myndigheten för press, radio och tv, MPRT, etableras som tillståndsmyndighet och därmed får befogenhet

samt resurser att vidta åtgärder samt att man fastställer ett enhetligt regelverk för sändningar via marknätet och satellit som innebär konsekventa och effektiva reaktioner (ibid;204). Ovanstående förslag stämmer även väl överens med de riktlinjer som FN har gällande restriktioner och inskränkande av yttrandefriheten för att motverka de allvarligaste formerna av desinformation nämligen att det är föreskrivet i lag, är nödvändiga för att skydda enskildas friheter eller nationell säkerhet samt är proportionerliga (United Nations).

Även om ovanstående resonemang fastställer att en blockeringsstrategi enligt utredningens förslag endast kommer kunna utföras om sändningarna innebär allvarligt missbruk av särskilda yttrandefrihetsbrott, som i sig innebär ett allvarligt hot gentemot Sveriges säkerhet, kvarstår problematiken att en blockeringsstrategi begränsar svenska folkets tillgång till information. I likhet med Koltays resonemang kan den svenska befolkningen ha ett intresse av att rapportera och forska om t.ex. ryska propaganda narrativ samt att civilbefolkningen kan gynnas av att skapa sig en förståelse för propaganda narrativen för att utveckla en motståndskraft gentemot desinformation (Koltay 2023;24-25). Utredaren påpekar i utredningen att sanktionerna, dvs. möjligheten att återkalla tillstånd på grund av sändningsinnehåll, rent faktiskt inskränker yttrandefriheten men att sådana åtgärder måste kunna tas vid särskilda omständigheter (SOU 2023:63;223). I utredningen poängterar man även att förslagen kan resultera i en viss avhållande effekt när det gäller det material som publiceras men att den negativa effekten som det eventuellt får på den fria åsiktsbildningen "får godtas med hänsyn till syftet att skydda Sveriges säkerhet". (ibid;254).

Ovanstående resonemang kan vidare kopplas till säkerhetsiseringsteorin. Motiveringen till utredningens förslag grundas i att det till följd av det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sverige finns ett behov av att kunna göra ingripanden mot sändningar via både satellit och marknätet i syfte att skydda Sveriges säkerhet (SOU 2023:63;193). Det säkerhetspolitiska läget poängterar man i utredningen påverkas av bl.a. hybrida hot, där stater eller statsunderstödda aktörer försöker påverka opinioner, beslutsfattare och demokratiska processer genom bl.a. otillbörlig informationspåverkan via radio och tv, varpå det krävs ett utarbetat regelverk för hur sådana ingripanden mot desinformationskampanjer ska kunna genomföras (Dir. 2022:81;2). Rysslands aggressiva agerande och brott mot folkrätten och det fria och öppna samhällsskicket omnämns i utredningen som den grundläggande faktorn kring

det försämrade säkerhetsläget i Sverige och Europa (SOU 2023:63;151). På så sätt skildras Ryssland och dess propaganda som ett allvarligt säkerhetshot mot Sverige vilket utifrån säkerhetsiseringsteorin leder till en legitimering av drastiska och exceptionella åtgärder (Buzan 1997;14). Att utföra lagändringar för att utöka möjligheterna att blockera mediekanaler, vilket innebär en inskränkning av yttrandefriheten och påverkan på den fria åsiktsbildningen, kan rimligtvis påstås utgöra drastiska åtgärder. Som Szostak och Orlova påpekar går det dock att problematisera vad som faktiskt utgör ett hot (2024;83). Införandet av yttrandefrihetsbrott som återkallelsegrund kan dock möjligtvis reducera kritik riktad gentemot åtgärderna baserade på vilket hot som en mediekanal verkligen utgör. Yttrandefrihetsbrotten är grundlagsstiftande bestämmelser om vad som inte tillåts i grundlagsskyddade medier vilket på så sätt kan tolkas som en etablerad uppfattning om vad som bör vara förbjudet.

Vid flertalet tillfällen understryker man både i utredningen och direktiven att Sveriges säkerhet påverkas av säkerhetsläget i Europa och att säkerhetshot riktade mot andra medlemsstater i EU inverkar på Sveriges säkerhet (Dir. 2022:81;2). Utredningen föreslår även åtgärder för att kunna blockera tredje land från att via svenska satelliter sända otillåtet material till andra stater (SOU 2023:63;218). En alternativ tolkning utifrån säkerhetsiseringsteorin är således att till följd av att rysk propaganda säkerhetsiserats och konstruerats som ett säkerhetshot av EU att det automatiskt värderats som ett allvarligt säkerhetshot i Sverige även om rysk propaganda kan tolkas utgöra ett mindre hot gentemot det svenska samhällsskicket och demokratin än andra europeiska länder. Koltay lyfter t.ex. att det finns begränsad information om den ryska propagandans genomslag och att det därför finns få indikatorer på att det utgör ett allvarligt hot mot EU:s medlemsstater samt att Norge som inte vidtagit sanktioner mot ryska mediekanaler motiverar beslutet med att den ryska propagandan inte utgör ett hot mot grundläggande samhällsfunktioner i landet (Koltay 2023;10,21). Det krävs dock vidare forskning kring den ryska propagandans påverkan på den svenska befolkningen, likt Szostek och Orlovas (2024) enkätundersökning, för att kunna avgöra vilket hot mediekanalerna och den ryska propagandan faktiskt utgör gentemot Sverige och om de har lika drastiska konsekvenser som ovannämnda enkätundersökning visar på i Ukraina.

5.2 Vilka åtgärder har den svenska staten tagit för att bemöta “LVU-kampanjen”?

I en rapport om LVU-kampanjen framkommer det att de åtgärder som den svenska staten har vidtagit för att bemöta desinformation gällande socialtjänsten främst består av att bemöta den med korrekt information (Ranstorp & Ahlerup 2023; 191). Regeringen beskriver att LVU-kampanjen är av sådan styrka att den inte kommer att vara över på länge och kräver därav starka samt långsiktiga åtgärder för att motverka spridningen av desinformation. Därav gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att föra en fördjupad dialog med berörda aktörer och arbeta för en ökad kunskapsspridning om socialtjänsten och deras arbete (Regeringen 2023). Socialstyrelsen redogör för det arbete som de gör och har gjort för att försöka stoppa desinformationskampanjen och vilka åtgärder de har tillämpat. Framförallt handlar det om att bevaka och bemöta felaktig information, öka kunskapen om socialtjänstens arbete, arbeta för att fler ska bli ambassadörer och förmedla rätt information och föra dialoger med berörda aktörer för att skapa långsiktig tillit (Corsvall et al. 2023).

Socialstyrelsens åtgärder motsvarar till viss del de modeller som Kearns (2019), Henschke och Reed (2021), Taylor (2002) och Hellman och Wagnsson (2017) föreslår. Hellman och Wagnsson belyser hur stater kan använda sig av konfrontation för att bemöta och motverka desinformation. Genom konfronteringsstrategier skapar och sprider man mot-narrativ som är menade att avslöja och konfrontera de falska narrativ som har spridits kring ett visst objekt (Hellman & Wagnsson 2017;158-159). Den här metoden liknas med Kearns och Henschke och Reeds “end copy-cat counter approach”, “reactive narrative teams” och “counter-messaging”, där syftet är att publicera motbudskap med korrekt information som motsäger motpartens budskap. Den svenska staten kan tolkas ha använt sig av en konfronteringsstrategi då man har bemött de falska uppgifterna med mot-narrativ och korrekt information för att motverka LVU-kampanjens spridning, budskap och påverkan. Till exempel har man samarbetat med Alkompis, en tidning som publicerar svenska nyheter på arabiska, för att nå ut till önskad målgrupp och göra budskapen lättförståeliga och lättillgängliga (Corsvall et al. 2023).

Ytterligare en åtgärd som Kearns omnämner är “non-securitised engagement” som syftar till att främja dialoger och samtal mellan regeringen och allmänheten för att skapa en förståelse för desinformationen som spridits men också för att allmänheten ska utveckla ett fortsatt stöd

för regeringen (Kearns 2018;112-115). Även detta är en åtgärd som Socialstyrelsen och regeringen har använt sig av då de aktivt informerat om socialtjänstens arbete, i syfte för att skapa långsiktig tillit till regeringen, socialstyrelsen och socialtjänsten. Detta kan jämföras med det som Hellman och Wagnsson benämner som en naturaliserande strategi som innebär att man fokuserar på att sprida egna positiva narrativ om den egna verksamheten utan att direkt bemöta motpartens narrativ (2017;165). Den naturaliserande strategin går därav att ses i samband med både “native narratives”, “redirection” och till viss del “counter-messaging”.

Som tidigare nämnt belyser Henschke och Reed fem åtgärder för att bekämpa desinformation och propaganda. Den åtgärd som Henschke och Reed benämner som “Counter-messaging” syftar till att skapa och sprida budskap som motverkar effekterna av desinformation eller propaganda. “Counter-messaging” kan även delas upp i tre kategorier där den svenska staten främst använt sig av två;

- Regeringens strategiska kommunikation som fokuserar på att öka medvetenheten om vad regeringen gör och att korrigera desinformation (Henschke & Reed 2021; 7)
- Kontramotberättelser, för att avkonstruera, misskreditera och avmystifiera de våldsamma extremisternas narrativ (ibid;7).

Dessa åtgärder syftar till att bemöta desinformationen men även att informera och öka kunskapen om socialtjänstens arbete. Även att bemöta extremisternas narrativ med kontramotberättelser som slår hål på extremisternas narrativ om att den svenska socialtjänsten kidnappar muslimska barn, är något som den svenska regeringen i samarbete med socialstyrelsen också har använt sig av. Detta gjorts genom att man aktivt bevakat sociala medier kring ryktesspridning om Sverige genom ett samarbete med Myndigheten för psykologiskt försvar (Corsvall et al. 2023).

I rapporten kring LVU-kampanjen understryks det att det inte räcker med att endast bemöta de cirkulerande narrativen med korrekt information eller att åta förebyggande åtgärder utan att det också krävs omfattande förtroendeskapande insatser från regeringen till allmänheten för att skapa en långvarig tillit till statliga institutioner. Om regeringen endast arbetar för att motverka desinformationen men inte undersöker vad kampanjen grundar sig i och de konfliktytor som finns i det svenska samhället kan det skada det långsiktiga förtroendet gentemot staten och resultera i en ökad risk till fler desinformationskampanjer (Ranstorp &

Ahlerup 2023;191). Socialstyrelsen får i rapporten dock beröm gällande deras initiativ att publicera information om LVU och socialtjänsten på flera språk, men kritiseras samtidigt för att inte ha publicerat information om socialtjänsten tidigare. Istället för att publicera informationen gällande socialtjänsten och LVU i ett reaktivt syfte borde man enligt rapporten istället redan innan LVU-kampanjen växte fram ha publicerat informationen i ett förebyggande syfte (ibid;190). Det framgår även i rapporten att det finns vissa utmaningar med att använda sig utav kontranarrativskampanjer, bland annat att det finns en risk att kontranarrativen som man sprider för att motverka desinformations-narrativen istället förstärker och legitimerar dessa vilket leder till att kontranarrativen per automatik avvisas av den tilltänkta målgruppen. Däremot förtydligas det att detta inte ska förväxlas med att kommunikativa åtgärder, exempelvis att korrigera felaktiga uppgifter med korrekt information på olika språk, vilket Socialstyrelsen gjorde i sin informationskampanj (ibid; 189). Det här är även en aspekt som Kearns lyfter och menar på att regeringar och internationella organisationer behöver utveckla en arbetsmodell som kan bemöta den propaganda som i och med den digitala utvecklingen lättare når en större publik och därmed får en större effekt (Kearns 2019;118-119). Som tidigare nämnt så har LVU-kampanjens budskap och propaganda främst spridits via Twitter (numera X), FaceBook och Youtube och för att tolka budskapet från LVU-rapporten så behöver regeringen skapa fler koordinerade insatser som är anpassade efter den digitala propagandan (Ranstorp & Ahlerup 2023; 191).

Att bemöta propagandan och desinformationen med korrekt information eller med 'sanningen' har varit regeringens främsta tillvägagångssätt i samband med LVU-kampanjen. Taylor benämner detta som 'demokratisk propaganda' där stater sprider och projicerar en sann bild av sig själva. Detta görs genom att genomföra internationella informationskampanjer för att bemöta desinformationen och på sätt och vis förklara sig själv, men också för att sprida "sanningen" och bevisa "vilka vi egentligen är" (Taylor 2002;439-440). Den svenska regeringen har spridit sin "sanning" genom att gå ut och bemöta de påståenden som har riktats mot socialtjänsten och den svenska regeringen i syfte för att bevisa att socialtjänsten inte kidnappar barn och snarare uppmärksamma hur socialtjänsten faktiskt arbetar. Exempelvis utförde Socialstyrelsen en informationskampanj i november/december 2023 till föräldrar i sociala medier på både svenska och arabiska för att informera om socialtjänsten och deras arbete i syftet att skapa tillit och förtroende till

myndigheten (Corssvall et al. 2023). På så sätt visar man 'vilka de egentligen är' för att vinna förtroende och stöd, både hos den svenska befolkningen men även hos internationella aktörer.

Utifrån säkerhetsiseringsteorin har Sveriges regering vidtagit dessa åtgärder på grund av säkerhetsmässiga skäl och på grund av det hot som LVU-kampanjen anses utgöra gentemot Sveriges säkerhet. Säkerhetsiseringsteorin grundar sig i att beslutsfattare förändrar diskursen kring ett visst objekt till att de utgör ett existentiellt hot som därav kräver exceptionella åtgärder. Dessa exceptionella åtgärder kan ibland innebära överträdelser av de etablerade reglerna, exempelvis inskränkningar av yttrandefriheten, men rättfärdigas genom hur hotet beskrivs (Buzan 1997;13-14). Gällande LVU-kampanjen och de motåtgärder som den svenska staten har vidtagit har det främst handlat om att bemöta desinformation med korrekt information, informera om regeringens och socialtjänstens arbete men även att föra en dialog med de berörda aktörerna. Dessa åtgärder betraktas i första hand inte som olagliga eller som en inskränkning av yttrandefriheten men kan ändå innebära etiska dilemman som bör tas med i analysen av åtgärderna. Henschke och Reed lyfter flera etiska utmaningar, och frågar bland annat vem det är som bestämmer vad som anses vara extremistiskt material och vilken åtgärd som är lämplig? Forskarna understryker att vissa motåtgärder syftar till att få människor att ändra uppfattning och övertygelser och att det kan tolkas som en form av manipulation eller hjärntvättning (Henschke & Reed 2021; 21-22). Även Hellman och Wagnsson poängterar att en konfronteringsstrategi kan kritiseras utifrån att metoden påminner om det beteende som man försöker motverka, dvs. att spridandet och projiceringen av kontra-narrativ för att bemöta desinformation kan liknas med en påverkanskampanj (2018;158-159).

I detta fall är det den svenska staten som fastställt att LVU-kampanjen innebär ett sådant stort hot mot Sverige att dessa motverkande åtgärder är nödvändiga. Samtidigt är det den svenska staten som har börjat tala om narrativen kring LVU som ett hot och på så sätt rättfärdigat deras egna tillvägagångssätt och åtgärder. Den svenska statens agerande kan alltså i första hand inte tolkas som exceptionella åtgärder men konsekvenserna som kan utmynna i etiska utmaningar som på så sätt kan ses som exceptionella åtgärder.

5.3 Jämförelse av de svenska mot-åtgärderna

Som framkommer av analysen ovan har den svenska staten och berörda myndigheter vidtagit två mycket olika strategier för att motverka desinformationskampanjerna riktade gentemot landet. För att motverka den ryska propagandan har man möjliggjort för att kunna tillämpa en blockeringsstrategi i syfte att ha möjlighet att stoppa mediekanaler som allvarligt missbrukat yttrandefriheten från att fortsätta sända sådant material och på så sätt förhindra sådana åsiktsyttranden från att fortsätta spridas. För att motverka LVU-kampanjen har man däremot främst tillämpat en konfronterings-inriktad strategi ämnad att bemöta den felaktiga informationen som sprids av motparten med korrekt information samtidigt som man även förmedlat information kring Socialstyrelsen och dess arbete för att bygga upp tillit för myndigheten. Blockeringsstrategin ämnar därmed att kontrollera flödet av information genom att förbjuda särskilda medier från att sända sitt material via svenska satelliter eller det svenska marknätet. Konfronteringsstrategin menar snarare att i öppna forum bemöta desinformationen med egna narrativ som belyser myndighetens "sanna arbete" och stärka tilliten till dess arbete utan att förbjuda eller filtrera andra åsiktsyttranden.

En grundläggande anledning till att man valt att inte implementera en blockeringsstrategi gentemot LVU-kampanjen kan grunda sig i hur enkelt det är att sprida information på internet och skapa nya konton på sociala plattformar. LVU-kampanjen som främst drevs på sociala medier hade varit svår samt problematisk att motverka genom att t.ex. ta bort profiler och inlägg på sociala medier då aktören endast kan skapa ett nytt (Kearns 2019;105). Detta är även något som i så fall hade utförts av enskilda socialamedier bolag och inte statliga aktörer. Man har därför en större möjlighet att med stöd från lagstiftning ingripa vid satellit- och marknätssändningar än vid enskildas inlägg på sociala medier. En annan aspekt av varför man valt en blockeringsstrategi gentemot rysk propaganda kan tolkas vara att EU samt andra europeiska länder redan har börjat implementera en blockeringsstrategi gentemot ryska mediekanaler vilket kan ha påkallat de svenska reaktionerna samt rättfärdigat användandet av dem även om de kan betraktas strida mot yttrandefriheten.

Vidare kan en annan faktor till varför man valt en konfronteringsstrategi för att motverka LVU-kampanjen vara att kampanjen till viss del spreds med hjälp av civila svenska medborgare som inte nödvändigtvis deltog i spridningen av kampanjen för att medvetet

underminera det svenska demokratiska samhället utan motiverades snarare av personlig drivkraft att exempelvis få tillbaka sina omhändertagna barn (Ranstorp & Ahlerup 2023;180-181). Till skillnad från den ryska propagandan som direkt eller indirekt understöds av den ryska statsledningen fördes stora delar av kampanjen av "vanliga människor" vars sårbarheter utnyttjades av t.ex. våldsbejakande extremister för att gynna deras agenda (ibid;194). Då motåtgärderna till viss del ska riktas till "vanliga människor" är det möjligt att det är mer gynnsamt att använda sig av en konfronterande/naturaliserande strategi då man samtidigt kan bygga upp tillit för myndigheten och öka synligheten för myndighetens arbete jämfört med att endast blockera åsiktsyttranden och därmed inte heller föra en diskussion kring de underliggande problemen/konfliktytorna som orsakat kampanjen till en början. En blockeringsstrategi hade möjligtvis förvärrat splittringen då "nedtystandet" av motstående åsikter eventuellt hade kunnat bekräfta en syn på svenska myndigheter som orättvisa gentemot i detta fall muslimer.

Utifrån hur motåtgärderna korrelerar med demokratiska värderingar och yttrandefriheten är den mest problematiska strategin blockering, men som tidigare nämnt kan även en konfronteringsstrategi betraktas som odemokratisk. Medan blockering syftar till att kontrollera informationsflödet genom att förbjuda vissa mediekanaler och kan därmed liknas med censur kan konfrontering betraktas som att man klassificerar särskilda åsikter som fel och försöker ändra dessa till vad staten själv tycker är rätt, vilket skulle kunna liknas med manipulation. Konfrontering kan, som tidigare nämnt, även kritiseras för att strategin liknar de metoder som auktoritära stater ofta använder och därmed motsvarar det beteende som man försöker motverka. Utifrån en demokratisk synvinkel hade en ignoreringsstrategi varit mest optimal då denna möjliggör för ett fritt flöde av idéer där staten inte ingriper eller försöker påverka åsiktsbildningen i landet utan förlitar sig det demokratiska samhällets förmåga att motstå påverkan. De åtgärder som eventuellt tas består i sådana fall av att t.ex. informera civilbefolkningen om hur man kritiskt hanterar information. Regeringen menar dock att både den ryska propagandan och LVU-kampanjen utgör ett så pass allvarligt hot mot Sveriges säkerhet att en blockerings- och konfronteringsstrategi är nödvändiga för att i det försämrade säkerhetspolitiska läget skydda Sverige och att en ignoreringsstrategi därför inte är tillräcklig.

Fallet med den ryska propagandan och LVU-kampanjen har även analyserats utifrån Buzans (1997) säkerhetiseringsteori, men resultaten mellan de olika fallen skiljer sig åt och kan ses ur

olika perspektiv. Båda desinformationskampanjerna kategoriseras av den svenska regeringen som allvarliga säkerhetshot men tillvägagångssätten för att motverka dem har varierat. I fallet med den ryska propagandan har man valt ett tillvägagångssätt i form av lagförslag som ska möjliggöra blockerande av mediekanaler vid allvarligt missbruk av yttrandefriheten. Förslagen kan till viss del anses inskränka yttrandefriheten men på grund av det hot som den ryska propagandan anses utgöra legitimeras den för att förhindra fortsatt spridande av desinformation. Blockering av mediekanaler kan, som tidigare nämnt, ses som en form av censur och därav även en exceptionell åtgärd. Utifrån teorin om säkerhetsisering kan den svenska regeringen tolkas använt sig av en exceptionell åtgärd till följd av att diskursen kring den ryska propagandan hävdar att det krävs "nöd-åtgärder" för att motverka hotet och där konsekvenserna av att inte göra det kan bli allvarliga. För att motverka LVU-kampanjen har den svenska regeringen snarare använt sig av åtgärder som syftar till att bemöta och konfrontera, vilket i sig inte kan tolkas utgöra en exceptionell åtgärd. Istället kan man se de svenska åtgärderna för att motverka LVU-kampanjen som "mildare" åtgärder som inte direkt inskränker på yttrandefriheten även om LVU-kampanjen har beskrivits som ett allvarligt hot mot Sveriges säkerhet och att det har haft och kommer fortsätta ha en stor påverkan på tilliten till socialtjänsten men även till den svenska staten som helhet. Anledningen till att man valt att inte vidta exceptionella åtgärder och blockera hotfulla narrativ kring LVU kan tolkas grundas i att en sådan strategi snarare hade bidragit till att underbygga de narrativ som de extramislamistiska grupperna vill befästa, nämligen att västerländska länder förtrycker och motarbetar muslimer samt islam.

Det finns även en viss skillnad i hur hoten har konstruerats i vardera fall, vilket i sin tur kan ha påverkat vilka åtgärder som har vidtagits. I fallet med den ryska propagandan så har lagförslaget gällande tillståndsplikt för satellitsändningar till viss del konstruerats i ett förebyggande syfte och inte på grund av en specifik aktuell rysk desinformationskampanj gentemot Sverige. Däremot redogör SOU:n för att lagförslaget inte innehåller några proaktiva åtgärder och att sändningstillstånden endast kan återkallas i efterhand, dvs. efter att programmen sänds, för att inte bryta mot yttrandefrihetsgrundlagens förbud mot censur (SOU 2023:63;214). Förslagen innebär således att åtgärderna i sig inte är proaktiva och att de inte kan appliceras innan det har skett en form av missbruk av yttrandefriheten. Ifall åtgärderna hade varit proaktiva hade lagförslaget istället möjliggjort för att dra in sändningstillstånden

för de aktörer som man misstänker kan komma att bryta mot reglerna vilket hade gått emot grundläggande demokratiska principer om censur. Förlagen och SOU:n kan följaktligen betraktas som en förebyggande åtgärd då man möjliggör för att i framtiden kunna blockera t.ex. ryska mediekanaler som sprider skadlig propaganda i Sverige, men lagförslagen i sig är endast reaktiva. I fallet med LVU-kampanjen kan man istället se att de åtgärder som vidtagits mot LVU-kampanjen snarare var åtgärder som utförts i ett reaktivt syfte när "skadan redan var skedd". Detta är även något som regeringen och socialstyrelsen har kritiserats för i rapporten om LVU-kampanjen där man anser att den information som publicerades som socialtjänstens arbete i syfte att bemöta desinformation redan borde ha funnits på socialtjänstens hemsida sedan innan (Ranstorp & Ahlerup 2023;190)

Alltså skiljer sig hoten åt i hur de har konstruerats där det ena fallet utgörs av åtgärder som tagit i ett förebyggande/proaktivt syfte medan det andra fallet i ett reaktivt syfte. Skillnaden i fallen är också att det första fallet har legitimerat exceptionella åtgärder på grund av hur hotet har konstruerats vilket på så sätt rättfärdigar åtgärder, som kan betraktas inskränka yttrandefriheten. I LVU-fallet så kan åtgärderna i sig tolkas vara icke-exceptionella, även om hotet har beskrivits som allvarligt och något som måste bemötas och motverkas.

6. Slutsatser

För besvara den första frågeställningen har den svenska staten för att motverka rysk propaganda vidtagit åtgärder för att i framtiden kunna implementera en blockeringsstrategi. Detta för att ha möjlighet till att blockera mediekanaler som missbrukar yttrandefriheten och medför fara eller skada för Sveriges säkerhet eller statsskick. För att motverka LVU-kampanjen har man däremot tillämpat en konfronteringsstrategi där man istället bemött de hotfulla narrativen med korrekt information samt utfört informationskampanjer för att upplysa om Socialtjänstens verksamhet och etablera tillit för myndigheten.

För att besvara den andra frågeställningen kan den ryska propagandan, utifrån säkerhetsiseringsteorin, tolkas ha bemötts med exceptionella åtgärder eftersom blockeringsstrategin innebär en inskränkning av yttrandefriheten. För att motverka LVU-kampanjen har man däremot valt att inte vidta exceptionella åtgärder och istället för att blockera de hotfulla narrativen valt att bemöta dem, vilket skulle kunna förklaras genom att en sådan strategi hade varit kontraproduktiv och istället legitimerat desinformationen. Vidare kan lagförslagen gällande ingripande mot tv, radio och sökbar text-tv betraktas som proaktiva då de möjliggör för att i framtiden kunna blockera ryska mediekanaler som sänder otillåtet material medan bemötande åtgärderna som tagits gentemot LVU-kampanjen är fullständigt reaktiva.

För att besvara den tredje frågeställningen kan blockeringsstrategin betraktas som den mest problematiska då den kan liknas med censur. Dock är de förslag som utredningen presenterar inte proaktiva och bryter därför inte mot yttrandefrihetsgrundlagen. Dessutom omges förslagen om yttrandefrihetsbrott som återkallelsegrund för sändningstillstånd av rättssäkerhetsgarantier och befäster grundlagsstiftande bestämmelser om vad som inte ska tillåtas sägas i skyddade medier. Konfronteringsstrategin kan dock fortfarande kritiseras för att också vara odemokratisk då strategin kan liknas med en påverkanskampanj då man ämnar att påverka och ändra människors uppfattning/åsikter.

7. Referenser

7.1 Böcker och tidskrifter

Bjola, Corneliu, (2018). "The Ethics of Countering Propaganda". *Ethics and International Affairs*, 32:3, s.305-315. DOI: 10.1017/S0892679418000436

Buzan, Barry. (1997). "Rethinking Security after the Cold War". *Cooperation and Conflict*, vol. 32: 5-28.

Hellman, Maria – Wagnsson, Charlotte, (2017). "How can European States Respond to Russian Information Warfare: An Analytical Framework". *European Security*, 26:2, s.153-170. DOI: 10.1080/09662839.2017.1294162

Henschke, Adam – Reed, Alistair, (2021). "Towards an Ethical Framework for Countering Extremist Propaganda Online". *Studies in Conflict and Terrorism*. s.1-18.
DOI:10.1080/1057619X.2020.1866744

Kearns, Alicia, (2018). "The Democratisation of Hybrid Warfare and Practical Approaches to Defeat Violent Extremism in the Digital Age" i Bjola, Corneliu – Pamment, James (red.). *Countering Online Propaganda and Extremism: The Dark Side of Digital Diplomacy*. New York: Routledge. s.97-120

Koltay, András, (2023). "Censorship as a Tool Against State Disinformation: the Freedom of Expression Implications of the Russian-Ukrainian War", *Journal of International Media and Entertainment Law*, 10:1, s.1-53.

Lamont, Christopher, (2015), *Research Methods in International Relations*, Thousand Oaks, CA: Sage Publications

Lasswell, Harold D. (2013). *Propaganda Technique In The World War*. Martino Publishing.

Szostek, Joanna – Orlova, Dariya, (2024). "Free speech versus defense of the nation? The media as sources of national insecurity in Ukraine". *European Security*, 33:1, s.82-106. DOI: 10.1080/09662839.2023.2231369

Taylor, Philip M., (2002). "Strategic communications or democratic propaganda?", *Journalism Studies*, 3:3, s.437-441. DOI:10.1080/14616700220145641

7.2 Offentligt tryck

Dir. 2022:81. *Ingripande mot satellitsändningar med hänsyn till Sveriges säkerhet*.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2022/06/dir.-202281>.

Dir. 2023:39. *Tilläggsdirektiv till utredningen Ingripande mot satellitsändningar med hänsyn till Sveriges säkerhet (Ku 2022:02).*

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2023/03/dir.-202339>.

SOU 2023:63. *Sveriges säkerhet i etern.*

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/10/sou-202363/>.

7.3 Elektroniska källor

Andersson, Anna, (2023). "Rättsligt ramverk för bemötande av informationspåverkan - En studie av det rättsliga ramverket för bemötande av informationspåverkan genom informationsåtgärder", Totalförsvarets forskningsinstitut. Myndigheten för psykologiskt försvar.

<https://mpf.se/publikationer/publikationer/2023-03-30-rattsligt-ramverk-for-bemotande-av-informationspaeverkan---en-studie-av-det-rattsliga-ramverket-for-bemotande-av-informationspaeverkan-genom-informationsatgarder>. [Hämtad: 2024-05-19]

By, Ulrika, (2024). "Säpo: 'Allvarliga hot kräver stärkt beredskap'", Dagens Nyheter.

<https://www.dn.se/sverige/sapo-allvarliga-hot-kraver-starkt-beredskap/>. 21 februari. [Hämtad: 2024-05-09]

Cabrera Blázquez, Francisco Javier, (2022). *The implementation of EU sanctions against RT and Sputnik*. European Audiovisual Observatory, Strasbourg.

<https://rm.coe.int/note-rt-sputnik/1680a5dd5d>. [Hämtad: 2024-05-10]

Carlsson Tenitskaja, Alexandra, (2022). "Ökat fokus på Sverige och Nato i ryska propagandakanaler", Dagens Nyheter.

<https://www.dn.se/sverige/okat-fokus-pa-sverige-och-nato-i-ryska-propagandakanaler/>. 15 april. [Hämtad: 2024-05-10]

Corsvall, Linda – Carlheim-Gyllensköld, Ylva – Andersson, Lisa – Mosleh, Äja, (2023). "Hur motverkar vi desinformation och ryktesspridning om socialtjänsten tillsammans?", Socialtjänsten.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/ovrigt/hur-motverkar-vi-desinformation-och-bygger-tillit-tillsammans-presentation-februari-2024.pdf>. [Hämtad: 2023-05-22]

Kerpner, Joachim, (2022). "Svenska experten om ryska hotet: propaganda rakt av", Aftonbladet.

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/g6KWBL/svenska-experten-om-ryska-hotet-propaganda-rakt-av>. 17 januari. [Hämtad: 2024-05-10]

Myndigheten för psykologiskt försvar (MPF), (2024). “Yttrandefrihet”, Myndigheten för psykologiskt försvar. 10 april.

<https://www.mpf.se/kunskap-och-stod/temabibliotek/yttrandefrihet>. [Hämtad: 2024-05-11]

Norbergh, Erik, (2023). “Stupade svenskar hängs ut på öppen gata i Moskva”, SVT.

<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/stupade-svenskar-hangs-ut-i-ryssland>. 8 november.

[Hämtad: 2024-05-10]

Nyman, Jenny – Svenberg, Josef – Hörmark, Andreas, (2022). “Baltikum blockerar ryska tv-kanaler – är registrerade i Sverige”, Dagens Nyheter.

<https://www.dn.se/kultur/baltikum-blockerar-ryska-tv-kanaler-ar-registrerade-i-sverige/>. 1

mars. [Hämtad: 2024-05-12]

Ranstorp, Magnus – Ahlerup, Linda, (2023), “LVU-kampanjen”, Försvarshögskolan.

Myndigheten för psykologiskt försvar.

<https://www.mpf.se/publikationer/publikationer/2023-04-28-lvu-kampanjen>. [Hämtad:

2024-05-12]

Regeringen, (2023). “Regeringen tar krafttag mot LVU-kampanjen”, Regeringen.

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/02/regeringen-tar-krafttag-mot-desinformation/>. [Hämtad: 2024-05-22]

Regeringen, (2024). “Sveriges roll i Nato”, Regeringen.

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-i-nato/sveriges-roll-i-nato/>. 25 april.

[Hämtad: 2024-05-09]

Svenberg, Josef, (2022). “Rysk propaganda sändes via Sverige – nu ska frågan utredas”,

Dagens Nyheter.

<https://www.dn.se/kultur/rysk-propaganda-sandes-via-sverige-nu-ska-fragan-utredas/>. 27 juni.

[Hämtad: 2024-05-12]

SVT Nyheter, (2024). “Detta har hänt: kampanj om att myndigheter kidnappar barn”, SVT.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/detta-har-hant-kampanj-om-att-myndigheter-kidnappar-barn>. 31 jan. [Hämtad: 2024-05-09]

Säkerhetspolisen, “Ett högre och mer komplext terrorhot”, Säkerhetspolisen.

<https://sakerhetspolisen.se/om-sakerhetspolisen/publikationer/sakerhetspolisens-arsberattelse/sakerhetspolisen-2023-2024/allvarligt-lage/ett-hogre-och-mer-komplext-terrorhot.html>.

[Hämtad: 2024-05-09]

United Nations, “Countering disinformation”, United Nations.
<https://www.un.org/en/countering-disinformation>. [Hämtad: 2024-05-12]

Åkerman, Henrika, (2022). “Nato-effekten: Ryska påverkansförsök ökar”, Sveriges Radio.
<https://sverigesradio.se/artikel/nato-effekten-ryska-paverkansforsok-okar>. 14 april. [Hämtad: 2024-05-10]